

18. 2. 3.

מזכירות הממשלה

סגל

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית

כ"א בסיון תשל"ז - 7.6.77

נכחו: חברי הוועדה - השרים :

י. גלילי - יו"ר, י. אלון,
מ. ברעם, ש. הלל, א. ידלין,
ח.י. צדוק, מ. קול, ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית : ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, מ. קרונה.

נעדרו: חברי הוועדה - השרים :

א. אוזן (בחו"ל), ש. פרס,
י. רבינוביץ.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית : י. אלמוגי, מ. בר-און, א.ל. דולצין,
ר. יגלום, מ. קירשבלום, י. קלארמן,
א. שנקר.

ש. אבני	-	משרד השיכון
י. אדמוני	-	המחלקה להתיישבות, הסוכנות היהודית
א. ביידיץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
ד. בועז	-	משרד האוצר
י. ורד	-	משרד החוץ
א. ישראל	-	משרד החינוך והתרבות
א. מקובר	-	לשכת השר י. גלילי
מ. פרקש	-	לשכת שר העבודה
ח. צבן	-	משרד החקלאות
אלי"מ א. שגב	-	צבא-הגנה-לישראל
ש.ש. שירן	-	משרד האוצר
י. שמיר	-	הסוכנות היהודית

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

סדר היום : הת/16 השיתוף הבין-כפרי ברמת הגולן ת"י 2.

הת/17 תיקון סעיף מס. הת/14 של הוועדה לענייני
התיישבות מיום י"ד בסיון תשל"ז - 31.5.77

. / השיתוף

בפרוטוקול זה 2 דפים

יגלום, שגב, ש.ר.

הת/16 - השיחוף הבין-כפרי ברמת הגולןהיו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה וחוזר ומציג,

לשיקול דעתה של הועדה - וכפי שאני

מקוה גם להחלטתה - את הנושא של המרכז המשקי והחינוכי לדרום רמת
הגולן. מאחר שרענן וייץ לא היה בישיבה הקודמת, אמסור לו לפתוח
את הדיון החוזר.

קיימנו הבוקר פגישה בין כל הגורמים

הנוגעים בדבר ואני מצטער שאינני יכול להביא הצעה מאוחדת. רענן
יציג את ההצעה שאנו ממליצים עליה.

השר מ. קול:

אנו פרושו אתה והוא?

היו"ר השר י. גלילי:

קיימנו פגישה של אנשי המחלקה להחשיבות,

המרכז לתכנון, משרד החינוך ומשרד

השיכון ויש המלצה עם דעה אחת חלוקה של שר החינוך.

מר ר. וייץ:

לא הייתי מציג דעה זו בכותרת של

"דעת המימסד", אלא דעת בעלי המקצוע

העוסקים בתכנון ההחשיבות וחובתם לראות גם את העתיד, ולא רק לשקוע
בבעיות החשבות והלוחצות של היום.

היו"ר השר י. גלילי:

ההגדרה הטובה ביותר שהיתה פגישה של

הגורמים המופקדים באורח מוסמך על הנושא.

מר ר. וייץ:

אני רוצה להזכיר, שההתישבות ברמת

הגולן החלה מהרגע הראשון, תוך ראית

האיזור כיחידה אופרטיבית ובטחונית. זה התחיל כאשר ראש הממשלה המנוח, לוי אשכול, מינה כמתאם כל הפעולות איש המחלקה להתישבות, שהיה אז מנהל חבל הגליל, מאיר שמיר. הוא הקים אז קבוצה של בעלי מקצוע ותכנון והם שקבעו את האופי ואת חלוקת התפקודים ברמת הגולן בראית העתיד. לשבחם יש לומר, שכבר אז הביאו בחשבון למעלה מ-20 ישובים כפריים, עם כל הדרוש להם.

התכנית הביאה בחשבון שלש רמות של

התארגנות. הרמה הראשונה - הישובים עצמם, המושבים והקיבוצים, כל אחד לפי טיפוס המשק שלו, אופיו החברתי וצרכיו החברתיים והקהילתיים.

הרמה השנייה - הרמה הגושית, בה הבחנו בין שני גושים: צפון רמת הגולן ודרום רמת הגולן. הרמה השלישית - הרמה האיזורית אשר קיבלה את ביטויה, לאחר הרבה ויכוחים, בהקמת המרכז העירוני-שרותי בקצרין. בדרום רמת הגולן נקבע מרכז שרותים גושי בשביל כל הישובים בדרום רמת הגולן וועדה זו, על מנת להחיש את תהליך האכלוס, עשתה חריג מסוים בכך, שאיפשרה להקים בית חרושת בבני יהודה, ובכך נתנה יד להקמת מרכז גושי-שרותי, שקצב האכלוס שלו היה גבוה מזה שהיינו נוהגים לראות במרכזים דומים במקומות אחרים. זה השוני שיש בין בני יהודה ובין המרכזים הגושיים האחרים המאוכלסים.

התכנית ההתישבותית מלכתחילה הביאה

בחישובן הקמת מרכז שרותים חינוכי, הרבותי וכלכלי לאותם הצרכים הדרושים לשרת את הישובים בדרום רמת הגולן. והכלל שנקטנו בו היה, שכל התפקידים שאפשר למלא אותם באופן יעיל, בשביל ישובי רמת הגולן - ורק בשביל ישובי רמת הגולן - יהיו במרכז הזה. כל התפקידים שבאים

מר ר. וייץ:

לשמש את כל ישובי רמת הגולן, כלומר גם את הגוש הצפוני ועכשו גם את הגוש המרכזי, שנוסף רק לאחרונה, ימוקמו בקצירין. מלכתחילה שקלנו את האפשרות המפתה לסמוך את כל התפקידים הללו לאו דוקא בתוך רמת הגולן, אלא מחוצה לה והיו רבים שמשכו לכך; ואפשר למצוא פתרונות כאלה - להסמיק את כל הדרוש לדרום רמת הגולן על בקעת הירדן ואת כל הדרוש לצפון רמת הגולן על החולה וקרית שמונה. אנו לא הלכנו בדרך זו במכוון וביודעין, מכיון שדרך זו היתה פוגמת, קודם כל, בכושר האכלוס של רמת הגולן עצמה ושנית, באופי ההתישבותי של רמת הגולן.

כתוצאה מכך, תוכנן מבחינה מחשבית

וגם תכנונית מרכז שרותים לדרום רמת הגולן, בהתאם להנחיות שפרטתי קודם ונערכה פרוגרמה מפורטת, שמראה בדיוק מה, כיצד ומתי צריך להקים כל דבר. ובשטח זה, אינני חושב שיש מקום להרבה תהיות, כי בשטח ההתישבותי-הכפרי יש לנו נסיון רב וכלי התכנון שלנו הם מהמעולים, לא רק בישראל.

כאשר הגיעו הדברים לכלל ביצוע, חלה

הפרדה בדרום רמת הגולן לשלשה גושים אינטרסנטיים, שהאינטרסים שלהם כבודם במקומו מונח, אך שמטבעים מכוונים לפרק חבילה זו. הקיבוצים, מאחר שמספר ילדיהם קטן ויש להם שרותי חינוך טובים בעין גב ובמקומות אחרים, משכו אינסטנקטיבית להשעין את השרותים שלהם - בתחילה רק החינוכיים ואח"כ למשוך את האחרים - בעמק הירדן. גוש חיספית, בשל אופיו המיוחד הדתי, התחיל להתקפד בתוכו ולהקים את השרותים בתוכו, מתוך כוונה ששרותים שלא יוכלו להיות שם, בשל המימדים הקטנים, יהיו מחוץ לרמת הגולן. הנועת המושבים, ששמעה על שתי המגמות הללו, רצתה להקים בית ספר יסודי על שפת הכנרת וסביבו יקום כל הקמפוס הדרוש.

מר ר. וייץ:

אם נלך בכוון זה, אנו מבטלים את

היסודות הכלכליים, החברתיים וההתישבותיים של גיבוש דרום רמת הגולן כיחידה אחת, המאפשרת לא רק אכלוס של חקלאים שצמודים למקום, אלא כל השרתים שמספר ילך ויגדל, ביחוד בהתחשב עם האופי של החקלאות המיוחדת אשר מתפתחת בדרום רמת הגולן.

על כן, נבחנה בעיה זו מחדש בכל חומרתה

ובאנו מחדש למסקנה הברורה, שיש להקפיד על כך שהמרכז הגושי, על כל מתקניו, יקום במקום המיועד באיזור בני יהודה והצענו מחדש, לאור ניתוח המצב, את ההחלטה הבאה, שהבוקר שוב ישבנו לבדוק אותה לכל פרטיה. ניסוח זה הובא לפנינו ע"י מנהל הרשות לתכנון, שכידוע לכם היא רשות אחת שמתכננת את כל הקשור באיזור הכפרי בישראל תכנון כולל, חברתי, כלכלי, פיזי וארגוני. הצעת ההחלטה אומרת:

"קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן

מחייב הקמת מרכז איזורי משקי, חרבותי וחינוכי לדרום רמת הגולן בבני יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדת מיקום. המרכז האיזורי יכלול מתקנים משקיים, אשר יאפשרו פיתוח איזורי עצמאי למשקי דרום רמת הגולן וכן מרכז חרבותי ומתקני ספורט. המרכז יכלול קרית חינוך תיכוני לכל תושבי דרום רמת הגולן. החינוך היסודי וחטיבת הביניים יתקיימו במרכז האיזורי לתלמידי החינוך הממלכתי ובחיספית לתלמידי החינוך הממלכתי-דתי. המוסדות המישיבים יפעלו להקצאת המשאבים הכספיים, עפ"י החלטה זו".

המשתמע מכך הוא ברור. לדעתי, ברגע

שהחלטה תיפול, כל המתושבים יודעים את המשמעות ההתישבותית ואני יודע זאת משיחות שניהלתי עם כולם. אני חושב, שהם יתנו יד להקמת מרכז זה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מניח, שכאשר אתה מדבר על הגדרה מקצועית בנושא ההתישבות, הדבר חל לא רק על גידולים ומכסות מים, אלא גם על בעיות של הנושא ההתישבותי. אשר על כן, איך אתה מגיב על מברק שקיבלתי, שאני רואה חובה להביא אותו לידיעת חברי הועדה לפני שמחליטים, האומר: "החלטת מושבי תנועת המושבים בדרום רמת הגולן בדבר הקמת בית ספר משותף לכולם בבטיחה נחושה כמו כן דעתה של התנועה אי קבלת אישורכם יגרום לדחית הקמת בית הספר ויפגע באופן ממשי בילדים. אנא אישורכם".

מר ר. וייץ:

קודם כל, כל העוסק בבעיות ההתישבות יודע, שהגורם האנושי חשוב מכל. זה האלף-בית שאני מלמד לא רק לאלה שמבצעים, אלא גם לתלמידי באוניברסיטה, עם כל המשתמע מכך. שנית, לו ידעתי שתקריא את המברק הזה, הייתי אני מקריא מכתב שקיבלתי ממזכירות תנועת המושבים, האומר שאם יוחלט להקים מרכז איזורי אחד, תסכים תנועת המושבים להצטרף אליו ולהקים בתוכו את בית הספר היסודי, על מנת לא לפגום במאמץ ההתישבותי המשותף. הם גם הכריזו זאת בוועדה הבין-מוטדית למרכזים איזוריים.

השר מ. קול:

האם הם מתנים את הסכמתם בהסכמת איחוד הקבוצות והקיבוצים?

מר ר. וייץ:

כל אחד משלשת השותפים היה רוצה להסתייע בשניים האחרים ולעשות את הנוח לו. אך להיות "פורץ גדר" - לא. הם אמרו בעד, אך בתנאי. היות שהצלחנו לקשור את שלשת השותפים, קשה מאד לפרק את החבילה. יש לי הודעה רשמית בכתב וישראלי יאמת זאת.

מר ר. וייץ:

לדעתי, הסוגיה שאנו עוסקים בה היא סוגיה ברורה וברגע שהמוסד הרואה את כל התמונה יחליט את שלו, יהיה סמוך ובטוח שכל המתישבים, בסופו של דבר, יסמכו ידם על כך. ואני אומר זאת בצורה המוטמכת ביותר, ביודעי את הדברים מקרוב.

השר א. ידלין:

ההצעה שלי היא למחוק בהצעת ההחלטה את הפסוק המתיחס לחינוך היסודי. כלומר, בהצעת ההחלטה ישאר הפסוק העוסק בקרית חינוך תיכוני לכל תושבי דרום רמת הגולן.

השר מ. קול:

זה כולל את חטיבת הביניים או לא?

השר א. ידלין:

זה אינו כולל את חטיבת הביניים. בארץ, הרפורמה מבוצעת, פחות או יותר, בשליש כך שהחינוך היסודי ברוב מדינת ישראל הוא של 8 שנים.

אני מציע, אם כן, שבהצעה המובאת לוועדת השרים ישאר רק הפסוק המתיחס לחינוך תיכון, כי כאן מדובר על קמפוס לכל תושבי דרום רמת הגולן, כולל האוכלוסיה הדתית. אני מבין את ההצעה כך, שגם החינוך העל-יסודי הדתי יהיה במרכז זה, ולא בהיספית. אני מציע להוציא מההחלטה את ההיחסות לחינוך היסודי ואני רוצה לנמק מדוע. אני חושב, שענין החינוך היסודי צריך להשאר במסגרת החלטת משרד החינוך והתרבות בלבד. לא אסתיר מכם, שמדיניות החינוך בישראל שהיתה נקוטה עד כה - ואני לא מציע לממשלה לשנות זאת, בודאי לא בימים האחרונים לכהונתה - לא כפתה את ארגון החינוך היסודי על המתישבים. היא, בעצם, תמכה בבית ספר יסודי בכל ישוב, כי היא תפסה את הישוב לא כמשק, אלא כחברה ואין חברה בלי חינוך. אין לה סיכוי

השר א. ידלין:

להתקיים ואין לה סיכוי לרציפות דורות. במדה שהיה רצון של המתישבים להקים בית ספר יסודי איזורי, או בין-ישובי, על יסוד הכרעה וולונטרית, משרד החינוך קיבל זאת ברצון. אך לא כפינו בית ספר איזורי לפי שיקולים גיאוגרפיים גרידא, אלא תמיד לקחנו בחשבון את הרקע החברתי ובס"ה קיימנו מדיניות של חינוך, שהיתה בה אוטונומיה לתנועה ההתישבותית, בדיוק כמו שהיתה אוטונומיה לאוכלוסיה הדתית, שהיתה מאד מגוונת: גם זרם ממלכתי-דתי, גם זרם עצמאי וגם זרם עצמאי של אגודת ישראל. קיבלנו זאת על יסוד תפיסה, שאחריות המדינה לחינוך אינה סותרת פלורליזם. הוא הדין גם לגבי ההתישבות. לקחנו בחשבון, בארגון בית הספר היסודי, את השוני האידיאולוגי בין תנועת המושבים והתנועה הקיבוצית ולא כפינו בשום מקום במדינת ישראל ארגון איזורי של החינוך היסודי. התערבנו יותר במאמצי שכנוע ובהתניית התמיכה בארגון החינוך העל-יסודי, כי זה כבר גיל אחר ופה מוכרחים להיות בתי ספר גדולים. אך בחינוך היסודי לא התערבנו. ואני לא מציע לקבוע לגבי רמת הגולן - שבשבילי היא חלק ממדינת ישראל - מדיניות חינוך אחרת מאשר בכל מדינת ישראל. אני לא מציע מדיניות של כפיה, שתסוכם ע"י ממשלה זו בשבוע האחרון לקיומה. אני אתנגד לזה בכל חוקר.

השר ח. צדוק:

מה אתה מציע?

השר א. ידלין:

אני מציע לא להחליט על החינוך היסודי בועדת השרים לענייני התישבות. זו פרורוגטיבה של משרד החינוך והתרבות והוא יבצע את המדיניות שלו לגבי רמת הגולן, בדיוק כמו לגבי מדינת ישראל כולה.

מר ח. פינקלשטיין:

איך אתם נוהגים אם כל ישוב רוצה

להקים בית ספר משלו?

השר א. ידלין:

בדרך כלל, אנו נותנים לו, אך אנו
לא נותנים לו את כל הכסף, אלא לפי

תקן הכיתות.

אני רוצה להעיר עוד הערה, לא כשר

החינוך, כי אני מבין שההצעה להכריע בענין חינוך בועדה שרים לעניני
התישבות נובעת מתוך חרדה להתישבות שלנו ברמת הגולן. הטעות הגדולה
בתכנון רמת הגולן, לדעתי, היתה בהקמת בני יהודה בכלל. קיום ישוב
זה מעכב, לדעתי, את פיתוח קצרין. אין לנו תקווה להקים ברמת הגולן
עיר, כאשר יש קרית שמונה וחצור במרחק לא גדול ויחד עם זאת, להקים
ישוב שאינו מתפרנס מחקלאות. אני חושב, שאת תושבי בני יהודה צריך
להעביר לקצרין ובבני יהודה יש מקום להקים את המרכז המישקי הדומם,
שיתן את אותם השרותים האיזוריים, כמו: מכון תערוכת ותחנת דלק,
שדרושים להתישבות ברמת הגולן. לכן, כל המאמץ הזה להקים כבר בית
ספר יסודי איזורי בבני יהודה, מתוך הנחה ששם יגורו המורים, לא
נראה לי נכון. המורים בחינוך היסודי, לדעתי, יגורו בקיבוצים
ובמושבים שקיימים ברמת הגולן. אני מקווה, שלא יזדקקו למורים שכירים.

השר ח. צדוק:

אני מבקש לדעת מהן ההצעות שלפנינו
להחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

הבקשה שלך תכובד, לאחר שיחידאל יסיים
את דבריו.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להגיב לדבריו האחרונים של
שר החינוך. הקמת בני יהודה תוכננה

לפני שהוחלט בועדה על הקמת קצרין, מתוך רצון להאיץ את אכלוס רמת

מר י. אדמוני:

הגולן. בבני יהודה מצויות היום כמאה משפחות ובכך ניתנה דחיפה ממשית לקידום הגולן, שבני יהודה הוא הישוב הגדול ביותר בו כיום. בבני יהודה חיות משפחות, שעובדות במפעל תעשייתי, שהוקם במשותף על ידינו עם התעשייה האירית ולא לוקחים, במחי יד, את המפעל ואת מאת המשפחות ומעתיקים אותם למקום אחר. לכן, אני מוצא לנכון להעיר זאת. קל למחוק במספר מילים את ענין הישוב, אך הדברים הרבה יותר עמוקים, גם במערכת קבלת החלטות על הקמתו וגם בעובדה שאוכלס כפי שאוכלס הוא מלא את תפקידו מבחינה זו, וכן בעובדה שיש משפחות הקשורות במקום זה גם בתעסוקה וגם בקשרים אחרים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש להעיר לגבי הצעת ההחלטה.

זו הצעה שערך הבוקר הצוות, אשר

בתייעץ בתוכו. היה גם שר החינוך, אלא שיש לו הצעה חלוקה.

השר ח. צדוק:

מה התיקון ששר החינוך מציע?

השר א. ידלין:

אני מציע להשמיט את הפסוק המתיחס

לחינוך היסודי.

השר מ. קול:

אני תומך בהצעה שהביא רענן בשם הצוות

ואני רוצה להסביר מדוע אני תומך בה.

קודם כל, אני חושב שקצרין היא דבר מיותר לגמרי ברמת הגולן. אינני

חושב שהעיר הזאת נחוצה, אך אני מאד בעד מרכז בני יהודה. אני רוצה

שהיה מרכז איזורי בשביל ההתישבות, כפי שאתם מציעים. אם יקבלו את

התיקון של שר החינוך, שימו לב מה עלול להתרחש: המושבים יקימו להם

בית ספר איזורי לא בחוף המושבים של דרום רמת הגולן, אלא על שפת הכנרת.

השר מ. קול:

הקיבוצים ישלחו את ילדיהם לעין-גב ולמעשה, המרכז האיזורי בבני-יהודה לא יהיה מה שחשבנו שיהיה. אינני יודע על אילו עקרונות מגן שר החינוך. אילו בית הספר היה בתוך ישוב, הייתי מקבל את הנוסח שלו. אך כאן רוצים להקים, למעשה, שלשה מרכזים, נוסף לבני-יהודה, אחד לקיבוצים, אחד למושבנים, אחד לדתיים ואחד לסתם יהודים. לדעתי, הצעת שר החינוך היא כולה שלילה.

איננו רוצים לקיים בבני-יהודה בית ספר עבור מספר קטן של משפחות, שהרי זו לא עיר, אלא מרכז איזורי. אני לא רואה איזו סכנה תצמח, אם ילדי המושבים והקיבוצים יהיו הגורם המכריע בבית הספר בבני יהודה ויביאו את הרוח החלוצית-התישבותית לבית הספר של בני-יהודה וישפיעו גם על הילדים של בני-יהודה.

שר החינוך הסביר את המציאות בארץ, שהוא מגן עליה, ואני כולי מתחלחל לשמוע את ההסבר הזה. אני לחמתי תמיד בעד חינוך אחיד ואח"כ התפשרנו עם בן-גוריון על חינוך ממלכתי, אך התכוונו שהחינוך הממלכתי הכללי יהיה מיזוג של ערכים חלוצים-התישבותיים עם ערכים לאומיים-כלליים. מה יצא? כל הזרמים נשארו וחיסלו רק את זרם העובדים. שרי החינוך, אתם הייתם צריכים לדאוג, שהרוח החלוצית של בית הספר של ילדי העובדים תהיה בתוך בית הספר הממלכתי - וזה לא נעשה. בית הספר הממלכתי הוא לא מה שרציתי שיהיה בו, גם עם תודעה יהודית וגם עם רוח חלוצית-התישבותית. השארתם את כל הזרמים תחת שם המדינה ולמעשה, שולטות כל המפלגות ולא המדינה שלטת ואנו נשלם את המחיר עבור זה. אני אומר דברים אלה גם כתגובה לדברי שר החינוך ברדיו הבוקר. הערכים הסוציאליים, ההומניים והחלוציים אינם בתוך בית הספר, כפי שהם צריכים להיות.

השר מ. קול:

אני רוצה, שבני יהודה יהיה מרכז, שבו ההתישבות תהיה דומיננטית ורוח הקיבוץ והמושב תהיה הדומיננטית בתוך המרכז האיזורי-החינוכי בבני יהודה. אני חושב, שזו ההצעה שהביא לנו רענן ואילו שר החינוך בא להוציא את "הנשמה" ממרכז זה. לכן, אני מחקומם נגד כל ההנמקה של שר החינוך ואני תומך מאד בהצעה שהביא רענן.

אסיים דברי בנימה פסימית. הנסיון שלנו מוכיח, שהזרמים הם יותר חזקים מהמדינה וזה מה שאני חושב שיקרה.

השר י. אלון: אינני רוצה לנצל הזדמנות זו להכנס לניתוח הפילוסופיה של שיטת החינוך בארץ. אני מתפלא לשמוע דוקא מהשר קול געגועים להאחדה. אנו עם פלורליסטי מאין כמוהו ואין זה מקרה שיש זרמים והשקפות ופירושים שונים על גישות חברתיות שונות. שום אסון לא קורה למדינת ישראל, אם יש השפעה של ההורים על דרך חינוך בניהם. כשאני הייתי שר החינוך, באו אלי משפחות דתיות וביקשו לאפשר להם הקמת בית ספר דתי, לאו דוקא קשור באגף הדתי במשרד החינוך. איכות החינוך לא נפגעה ואני מציע לא לראות במערכת החינוך את שיא השיאים של ההישגים הרוחניים מצד אחד ומצד שני, לבטל אותם כאילו אין הישגים. יש הצלחות ויש פחות הצלחות. הזרמים אינם יותר חזקים מהמדינה. המדינה מורכבת מעם ובעם יש זרמים. אין פסול בכך שתנועת המושבים, או התנועה הקיבוצית, רוצות לחנך את מלדיהן עפ"י אורח חיהן. אין זה לימוד, אלא חינוך לאורח חיים, זו שותפות אחרת, כל אחד לפי דרכו. בית ספר אינו רק מלמד חשבון, היסטוריה או תנ"ך, הוא גם צריך לחנך לערכים - ולא רק ערכים כלליים, אלא ערכים של הגשמה. לחיות במושב או בקיבוץ ברמת

השר י. אלון:

הגולן - אלה ערכים מוגדרים מאד. לכן, כשאני הייתי שר החינוך ובאו אלי מושבי מרום הגליל ולא רצו להיות בבית ספר יסודי משותף ביסוד המעלה, לאחר שקלא וטריא עזרתי להם להקים מרכז חינוכי מול מצודת כח. אין בזה שום פסול אם למושבי הגולן יהיה בית ספר יסודי משלהם או לקיבוצי הגולן יהיה בית ספר יסודי משלהם.

לגופו של דבר, אני מצטרף להצעת שר החינוך, כלומר, שועדה זו לא תעסוק היום בחינוך היסודי. נשאר זאת למשרד החינוך. אני מציע, אם כן, להשמיט מהצעת ההחלטה את הפסוק המתיחס לבית הספר היסודי.

השר א. ידלין:

מובן, שאין לי ענין לעסוק בסוגיות הגדולות של החינוך. נצטרך לעסוק בזה עוד הרבה. אני רק רוצה להגיד לשר קול - מה שקרה, זו לא תגלית שגילית היום. היית שותף לכך במשך כל השנים בהם כיהנת בממשלה. נכון, שבוטל זרם העובדים ובוטל גם המרכז המכוון והמדריך, בעוד שנשארו במדינת ישראל כל הזרמים הדתיים, כשכל אחד יש לו מרכז מכוון ומדריך מחוץ למשרד החינוך. מה הלקחים שצריך להפיק מכך - אינני עוסק בזה כרגע. אמרתי הבוקר ברדיו, שהחינוך הממלכתי לא נכשל ולדעתי, צריך להגן עליו, שיהיה חינוך יהודי + חינוך ליברלי-הומניסטי כלל-אנושי. הוא לא נכֵּל בחינוך החלוצי, כי יש היום חניכים בתנועות נוער לא פחות מאשר כשאני הייתי בתנועת נוער. רציתי היום להעמיד את הניגוד על ענין השילוב בין היהדות ומחשבה הומניסטית כלל-אנושית. אנו לא כל יכולים.

השר א. ידלין:

אני חושב, שצדקנו בעבר - וצריך ללכת בדרך זו גם בעתיד - שאי אפשר להטיל על ההתישבות, בחינוך ילדיה, את השליחות החלוצית בזרם הממלכתי. לזה צריך מרכז, שהוא אחראי לשליחות החלוצית הזאת, או בתוך המערכת או מחוצה לה, אך לא בהזדמנות של חינוך ילדי ההתישבות. מדוע? כי שום תנועה התישבותית, שבנויה על יסודות של קואופרציה ושיתוף, לא תתקיים מעבר ל-2-3 דורות, אם היא לא תהיה אחראית לחינוך ילדיה. אצלנו, זה יכול להחזיק מעמד בזכות מערכת חינוך אוטונומית ומכוונת. אני חושב, שכל ממשלה תצטרך לכבד זאת ואם לא, אצא למלחמה נגדה.

לא הצעתי שלגבי רמת הגולן נקבע נוסח

חדש. אני רוצה להפנות תשומת לבו של השר קול, שלא מציעים ארבעה מרכזים מול אחד. ראשית, בהצעה מציעים שהמרכז הדתי יהיה בחיספית ולא בבני יהודה. היות והציעו את העל-יסודי לכולם במקום אחד, הסכמתי. ז"א, שלא יהיה בחיספית חינוך על-יסודי דתי.

איפה חטיבת הביניים?

השר ח. צדוק:

בשלב זה, אין חטיבת ביניים. אם תהיה,

השר א. ידלין:

נשקול זאת. היא בודאי תהיה חלק מהתיכון.

היות והציעו חינוך על-יסודי לכל החושבים, כולל הזרם הדתי, אמרתי: "בסדר, להקים מרכז על-יסודי ברמת הגולן". אך באותו משפט שאני מציע למחוק, ממילא מציעים את מרכז חיספית. המרכז לקיבוצים קיים. לא הייתי צריך להמציא אותו. אז הגיוני שעוד שלשה קיבוצים יצטרפו אליו, אם הם רוצים בזה. אינני מקים את המרכז, אלא הוא קיים. לו המושבים היו רוצים להיות בבני-יהודה, הייתי מכבד את רצונם. נדון בזה כמו שדנים בכל מדינת ישראל. אילו יכולתי לכפות על המושבים, הייתי כופה עליהם ללמוד בעין-גב. אטפל בזה ולכן אמרתי, שהחינוך היסודי אינו שייך לוועדת השרים להתישבות.

היו"ר השר י. גלילי:

להעביר את בני-יהודה לקצריץ - לא
חספיק, אך לשכנע את הקיבוצים - אולי

חספיק.

אני ממליץ לכל אחד לחדול מחיסול
ישובים במחיקולמוס ובהבל פה. ישוב זה כמו ילד ואי אפשר להגיד
"הייתי נגד לידתו של ילד זה".

השר ח. צדוק:

אני חושב, שאת הסעיף הראשון יש להפוך
מסעיף שיש בו משום חוות דעת לסעיף

אופרטיבי. כאן כתוב, שאנו חושבים שקידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן
מחייב הקמת מרכז. לדעתי, אנו עומדים להחליט והחלטה צריכה להיות
אופרטיבית: "לשם קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן, מחליטים להקים
בסביבות בני יהודה מרכז איזורי, מישקי, תרבותי וחינוכי ליישובי
דרום רמת הגולן". את הפסוק השני אני מקבל כמות שהוא. בפסוק
השלישי מדובר פעם על חינוך תיכוני ופעם על חינוך יסודי וגם על
חטיבת ביניים. אני מבין, שהיום אנו מדברים על חינוך יסודי ועל
חינוך על-יסודי. אני מציע לומר כך: "המרכז יכלול קריית חינוך על-
יסודי לכל תושבי דרום רמת הגולן. באשר לחינוך היסודי ליישובי דרום
רמת הגולן, ינהגו לפי הכללים המקובלים במשרד החינוך לגבי מערכת
החינוך בישראל". כי אנו לא יכולים להוציא מתחת ידינו החלטה, שבה
אנו מתעלמים מהנושא של החינוך היסודי ואני חושב, שזה מה ששר החינוך
אמר לנו. הוא רוצה לנהוג לגבי החינוך היסודי ביישובי רמת הגולן
כמו שמשרד החינוך נוהג בישראל, ואת זאת אנו צריכים להגיד באופן
פוזיטיבי, כדי שתהיה תשובה על נושא זה. הפסוק האחרון: "המוסדות
המישבים יפעלו להקצאת המשאבים הכספיים אך ורק עפ"י החלטה זו" -
מקובל עלי.

מר מ. קרונה:

בישיבה אחרונה זו לא צריכים להחליט
בקשר לחינוך על-יסודי. מה התועלת
שאנו מתאספים ואומרים, שבחינוך היסודי נוהגים כמו במדינת ישראל?
זה מובן מאליו. אני שותף לזה, שאי אפשר להקים מרכז חינוכי בכח.
אוי ואבוי אם המרכז האיזורי בדרום רמת הגולן יצטרך לקום ע"י כפיה
ולחץ. אותו הדבר אני אומר בקשר לחינוך העל-יסודי. האם בישיבת
הצוות הבוקר היה מישחו מהישובים הדתיים באיזור רמת הגולן? האם יש
הסכמה שלהם?

מר ח. צבן:

יש הסכמה מהם.

מר מ. קרונה:

אם כך, יש לנהוג בקשר לחינוך היסודי
לפי הצעת שר החינוך. כמובן, שכל
הדברים הממלכתיים האלה קשורים לבזבוז של כסף. אם רוצים ישובים,
צריך לאפשר להם לחנך, אך כאשר זה לא גובל בבזבוזים, בהקמת מבנים
חדשים ובתי ספר ריקים מתוכן.

באשר לחינוך היסודי, אני תומך בהצעת

שר החינוך.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להציג הערה אחת, שעל דעת כל
החברים בצוות, שדן הבוקר בנושא, היה
מוסכם כי מתקנים כלכליים, אשר נועדים לשרת את רמת הגולן בכללותה,
לא בלבד את דרום רמת הגולן, יוקמו בקצירין.

דבר שני: אינני רוצה את המילים

"בסביבות בני-יהודה", אלא: "בבני-יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י
ועדה מיקום".

מר ש. אבני:

אני מציע למצוא נוסח יותר מוגדר

לגבי מפעלים שילכו לקצרין. אין

הרבה סיכויים שצפון רמת הגולן ודרום רמת הגולן יתאחדו על בעלות המפעלים. למשל, אם מדברים על מכון תערוכת לדרום, אין כל סיבה שהוא יקום בבני-יהודה ולא בקצרין. אם הוא יקום בקצרין, הצפון יצטרף אליו בדיעבד. אם יקום בבני-יהודה, לא יצטרף.

מר ר. וייץ:

כל מתקן שיכול לשמש את כל רמת הגולן

יוקם בקצרין.

היו"ר השר י. גלילי:

ככל שמדובר במפעלים כלכליים, אשר

צריכים לשרת את רמת הגולן כולה, הם

יוקמו בקצרין. אנו לא יכולים להגדיר אם זה חל על מפעל זה או על מפעל אחר, אך מגמה כללית חייבת להיות.

עכשו אני שואל: האם חברי הועדה רוצים

שנקבל החלטה לגבי המדור של החינוך היסודי?

השר מ. ברעם:

האם יש בזה דחיפות?

היו"ר השר י. גלילי:

יש דחיפות, כי מושבי העובדים היו כאן

בישיבה הקודמת והציגו תביעה זו, ובראשית

ישיבה זו קראתי מברק שלהם. הם טוענים, שזה פוגע בילדיהם. עליהם

מקובל הנוהג השורר במשרד החינוך, שממנו אמרנו לסטות היום. אך יש

שאלה, האם אנו מקבלים החלטה בנדון? פרוש הדבר, שאם אין אנו מקבלים

החלטה בנדון, ברור שעולם כמנהגו נוהג. לא אנו צריכים להעניק

סמכויות למשרד החינוך. משרד החינוך מבורך בסמכויות ואנו לא באנו

לערער על הסמכויות שלו. באנו לסטות ברמת הגולן מנוהג מקובל, עפ"י

היו"ר השר י. גלילי:

טעמים ונימוקים שלדעת מחייבי סטיה זו מוצדק לסטות. אך אני רואה שיש עוררין על כך. יש הבדל אם הועדה סומכת את ידיה על המצב הקיים, שמאפשר לתנועת המושבים הקמת בית ספר בנפרד ע"י הכנרת, או שאנו דנים רק על הקמת המרכז בבני יהודה, המישקי והעל-יסודי, וממילא ע"י כך התחום של החינוך היסודי נשאר במסגרת סמכות משרד החינוך והתרבות. אנו, ע"י כך, לא קובעים אם בית הספר יהיה למטה בכנרת או לא. דבר זה נשאר בין המושבים לבין משרד החינוך. כמובן שמשרד החינוך, כרגיל, נועץ בעניינים אלה עם הגורמים ההתישבותיים. הוא יקח דברים וישמע חוות דעת של המחלקה להתישבות ומשרד השיכון. אך זה נשאר בגדר סמכות משרד החינוך. ועדה זו, לקטע זה, לא מתיחסת.

השר מ. ברעם:

אני מבין, שגם מה שמציע שר המשפטים זה, במדה גדולה, להשאיר את המצב כפי שהוא היום. אם לא מערערים על המצב הקיים, אין צורך לקבל כל החלטה. אינני חושב שאנו צריכים לקבל החלטה גם מבחינת הטעם הטוב. בכל זאת, אנו יודעים שזו ממשלה שמסיימת כהונתה. אם לא משנים את המצב הקיים, אז שינהגו כפי שנוהגים עד כה ולשם כך אין צורך בקבלת החלטה.

מר ח. פינקלשטיין:

אני תומך בהצעת שר המשפטים. לאחר מה ששמענו בישיבה הקודמת, אנו לא יכולים להחליט היום, בלי לומר מלה על החינוך היסודי. אני תומך בהצעת שר המשפטים, כי היא בהתאם לדברי שר החינוך ושר החוץ.

השר מ. קול:

אני מבקש להצביע על ההצעה שהובאה ע"י רענן בשם הצוות. אני אומר זאת מכיון שגיל הילדים בישובים הוא כזה, שבאם דוחים את בנית בית הספר היסודי

השר מ. קול:

בבני-יהודה עבור המושבים ועבור הישובים בכלל, למעשה דוחים זאת לשנים. ילדים בגיל על-יסודי, מעל גיל חטיבת הביניים, הם עניין לעוד 8-10 שנים. ז"א, שלמעשה זו פגיעה גדולה בתכנית הקמת המרכז הזה. משום כך אני חושב, שהתכנית שהובאה ע"י רענן היא תכנית טובה ומותר לקיים את הסטיה הזאת.

אני חושב, שאם יהיה בית ספר בבני-יהודה, שבו ישתתפו גם המושבים והקיבוצים, זה יהיה למעשה בית ספר של ההתישבות, כי הם יהיו הגורם הדומיננטי - ואני רואה זאת כברכה. משום כך, אני מבקש להצביע.

השר ח. צדוק: אינני מציע שאנו נחליט על ריכוז החינוך

היסודי באותו המרכז. אני גם מציע, שלא

נשאיר מצב שממנו, לאחר הדיונים שקיימנו, ניתן אולי להבין, או מי שירצה יוכל להבין, שבכל הנוגע לחינוך היסודי איש הישר בעיניו יעשה. לכן, לדעתי, את החלטתנו האופרטיבית אנו צריכים ללוות ואני יכול לומר, שלא איכפת לי אם זה יהיה סעיף בתוך ההחלטה, או שזו תהיה הודעה מלווה מטעם הועדה, האומרת שבאשר לחינוך היסודי, העניין יוסדר לפי הכללים הנהוגים במשרד החינוך לגבי מערכת החינוך בישראל.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מקבל את הערת הצדוק. אני מציע,

שאנו נקבל את החלק הראשון האומר: "לשם קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן, מחליטים להקים מרכז איזורי, מישקי הרבותי והינוכי לישובי דרום רמת הגולן בבני יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדת מיקום". טעיף שני יהיה: "המרכז האיזורי יכלול מתקנים משקיים לשרות דרום רמת הגולן, אשר יאפשרו פיתוח איזורי עצמאי של משקי דרום רמת הגולן, מרכז הרבותי ומתקני ספורט. המרכז יכלול

היו"ר השר י. גלילי:

קריית חינוך על-יסודי לכל חושבי דרום רמת הגולן. המוסדות המישיבים יקצו משאבים כספיים אך ורק עפ"י החלטה זו".

לכך תצטרף הודעת יו"ר הועדה, על דעת הועדה; "באשר לחינוך היסודי ליושבי דרום רמת הגולן, הדבר יפתר במסגרת הכללים המקובלים ע"י משרד החינוך והתרבות ובפדר סמכותו של משרד החינוך והתרבות".

יש להוסיף גם את הסעיף שצינתי:
"מתקנים כלכליים אשר נועדו לשרת את כל רמת הגולן, יוקמו בקציר".

בינתיים קיבלתי הערה, שמבחינה תכנונית משרד הפנים, משרד התיירות וגם מינהל מקרקעי ישראל הם נגד בניה על שפת הכנרת, כבקשתם של המושבים. אנו משאירים דבר זה לפרוצדורה שבינם לבין משרד החינוך ומקובל עלינו, שמשרד החינוך, בנושא כזה, בא בדברים גם עם גורמים התישבותיים וגם עם משרד הפנים. אנו לא סמכנו ידינו על ההצעה הזו, גם לא שינינו מהסדר הקיים; החלטנו על מה שחובתנו להחליט - להקים מרכז בבני-יהודה, שנועד לקדם פיתוח ההתישבות ברמת הגולן, בחינוך העל-יסודי.

מר ר. וייץ: בהתחשב בנסיבות, אני מציע שזה יתקבל
פה אחד.

השר מ. קול: אני רגיל להיות במעוט. מאחר שהדעה שלי רשומה בפרוטוקול, אני לא עומד

על בקשתי להצבעה.

מ ח ל י ט י ם :

- א. לשם קידום פיתוח ההתישבות ברמת הגולן - להקים מרכז איזורי-משקי, תרבותי וחינוכי ליישובי דרום רמת הגולן בבני-יהודה, באתר שיקבע במדויק ע"י ועדת מיקום.
- ב. במרכז האיזורי יוקמו מתקנים משקיים לשירות יישובי דרום רמת הגולן, והוא יכלול מרכז תרבותי, מתקני ספורט וקרית חינוך על-יסודי לכל תושבי דרום רמת הגולן.
- ג. הועדה לענייני התישבות רושמת את הודעות היו"ר, השר י. גלילי, כי:
- (1) מיקום מוסדות החינוך היסודי ליישובי דרום רמת הגולן הוא בסמכות משרד החינוך, במסגרת העקרונות הכלליים המקובלים בנדון. על יסוד הנחה זאת, נמנעת הועדה להתישבות מקבלת החלטה בנושא.
- (2) מפעלים ומתקנים כלכליים, אשר נועדו לשרת את כל רמת הגולן, יוקמו בקצדין.